

a casa els seus companys. Seguien com sempre
 el pare treballava molt, i jugava amb els
 fills de pintor però ja les seves temptades li
 cantaven una altra tonada.

Uncle
 Ramon

Va plorar a mitja presència.
 - Tanta tan poca memòria, i excusa.
 Torna a parlar i torna a plorar.
 S'havia girat com si.
 - Decididament lo he oblidat.
 Amb molta de calma es va tornar a posar el coll i la corbata, els pantalons
 el fet.
 S'havia tornat a posar.
 - Uteja seixanta.
 Torna va explicar, fins i tot li va parlar i el senyor de las Cuevas.
 Apatat com era amb un somriure humil de presidiari passat.
 - El dia d'ahir. La vida va fer portar dos grans de petroli. i tot se-
 guit una vida amb tristesa.
 Els quatre homes es desfeien en reverències.

trivalló i no amb ~~força~~ ^{tota la força} com ho feia la gent ordinària!
acostava i apartava la cadira de la taula a les seuyoras, per
a creuar un carrer o pujar o baixar d'una vorera les ^{aportava}
pel braç. Va fer treure de la fonda de casa els aïns,
també de la de ^{nostre} ~~la~~ ^{Barcelon} casa l'estel que contenia els escuradents. Li us
d'aquest fastidiós objecte e' horroritzava. Ens va explicar que res al
món no era tan grobier com oxurar-se les dents a taula
i també fora de la taula davant dels ~~els~~ comensals. I no parlem
de la costum - també simplement horrible, que tenem certa
gent de conversar amb un escuradent a la boca.

8
L'oncle Ramon no podia comprendre que la seva germana gran tan fina, tan intelligent, tan educada, si hagués maridat amb un home tan plebeu com el pare i que de més a més era un home incapaç de governar les seves terres quan encara en tenia, incapaç de procurar a la dona i als fills un mínim de confort.

Tot així l'oncle no ho deia obertament però ho deixava comprendre en frases separades que no deixaven lloc a dubte.

els diners, Els diners els volia guanyar ell altre a peu
no es veia en un d'estalviar ni un peso. - Mai no
en tenia prou per a les seves necessitats. No ~~tenia~~ entrava
mai a casa sense portar un present o altre, ni
fora veia a casa els seus pares a L. Baden de Santa Eugènia
sense fer el mateix. Entre nosaltres un tipus com
l'oncle Ramon resultava més ariat ^{trabador} ~~arruïnats~~ ~~arruïnats~~, Ni
su' no estava tranquil en la seva presència per que era
més exigent, més f', més ben educat i complimentat
i a casa hi feia pega. 0, 2: volen, nosaltres feiem pega al
seu costat.

Sens dubte era una costum xilès a comparar una persona morena
amb els canagges ~~negres~~ de certes illes de l'Oceà
A un m'ho va dir: Canaquita Linda, Vi em de -

mostrava una indiscutible predilecció. i naturalment també
repetia jo la meua. perjudicada per les seves atencions
"Canaquita Linda dient a un: led. Canaquita Linda ^{parte el vertido} ~~no l'he~~
muo ~~per~~ ~~varnos~~ a soler. ~~muo~~ ~~per~~ ~~varnos~~ a soler. ~~muo~~ ~~per~~ ~~varnos~~ a soler.
~~muo~~ ~~per~~ ~~varnos~~ a soler. Canaquita Linda cope lion el cuchillo. Canaquita Linda
~~muo~~ ~~per~~ ~~varnos~~ a soler. ~~muo~~ ~~per~~ ~~varnos~~ a soler. ~~muo~~ ~~per~~ ~~varnos~~ a soler.
Canaquita Linda ~~muo~~ ~~per~~ ~~varnos~~ a soler. Canaquita Linda ~~muo~~ ~~per~~ ~~varnos~~ a soler.

A la tieta Eufèmia, a Helena, i a cui, ens comprava vestits, cabells, pèlles guarniments, joies... El pare examinava les seues f. noies amb gust d'omni.

- Mè' es aquest vicis noi? Ens aguardava amb l'entrella arrugada i o'ull sever.

- /- deu haver estat l'oncle...

un dia ^{l'oncle Bonifaci} ens va convidar a visitar Montserrat. Hi vam anar ell, la tieta Helena i jo. A cui Montserrat em va impressionar molt. ^{Em recorda que el pare no ens hi m'oxallava.} ^{La muntanya} m'oxallava. Hi vaig fer la obra tot el sant dia. M'oxallava als llocs més ^{acompanyat} perillosos. ^{m'obrava a les timbers.} La tieta anava d'explor en explor.

- Et mataris! cridava
y una estona després:

- Anava oina aquí! No em faci patir més per l'amor de Déu!

Helena callava i l'oncle celebrava les meves facultats d'oxcur-sionista que no sofria de veitis per un plany als salts ni les comedes. La tieta va assegurar que aquella era la darrera vegada que gortia el camp amb un;

- Em feris patir de cor, sospirava

A la tieta Estefanía, a Helena, a mi;
Ens comprava vestits, capells jolis... El pare ^{examinava} ~~ens~~ ~~examinava~~ ~~no~~ ~~deixava~~ ~~res~~ 70
B
~~les seves filles~~
~~però es començava a comportar amb gest d'oncle.~~

— Que és aquest vestit nou? ~~Ja deu haver estat l'oncle~~
— Ens esguardava amb l'entreuella arrugada. L'ull ~~seu~~
Ja deu haver estat l'oncle...

Sovint Ramon Salazar m'acompanyava ^{en algun dels meus viatges tristres} a Barcelona,
Ja el trobareu ja a l'estació ^{de Sitges} amb dos bitllets ^{a la mà} de segona. Fera un
omnibus ^{comprava segona classe un express comprava primera} ~~amb dos bitllets de primera~~ ~~si anava l'express~~ ~~per rutes~~
deuà primeres i terceres. Em feia seure prop de la finestra de
cara a la locomotora. pujava o baixava el vidre segons la tem-
peratura.

— Estas bien Bonapuita Linda?
Quan arribavem a El Empalme i el tren s'hi aturava uns
minuts, corria a cercar-me un cafè amb llet. No em permetia
que em inquisís del seient ^{com si jo fos una primera o una melada} ~~on me serviria all mateix la~~
beguda amb una gentilesa i aeligència: i exagerada.

En els seus afectes ho era molt d'exagerat, i tan com-
 plimentar, tan abregat i generós que sempre em tenia amb l'as-
 el cot. A Barcelona, m'acompanyava a l'Acadèmia Rivaud ^{on}
 amb un cotxe de cavalls llogat a la mateixa estació; A la porta ^{m'}
 abraçava i em besava com si ens despedíssim per béu sap el temps
 Jo no havia de moure-me'n fins que ell vingues, natural-
 ment en cotxe - a cercar-me. Em devia a dinar els millors res-
~~representava~~ ^{representava} la clàssica escena del gran senyor, allargava el seu capell ^{tot}
 Tantants de Barcelona i allí ~~separava~~ ^{separava} ~~tantes~~ ^{tantes} propina ~~per als~~
~~al motxo que acudia amatent i li allargava un duro - un duro en aquella època~~
~~muscos es desfeien en reverències. Semblava que l'unió d'ind~~
~~era una bona propina. De propines en repartia tantes que els~~
~~de marce fos ell. A la tarda anàvem a passejar pel carrer de~~
 Ferran, per la Boqueria i per les Rambles. Jo no podia tancar
 un instant els ulls en un ^{on s'exhibien} paradís ~~amb~~ capells, xals, bosses-
 moneders o vires sense que ell s'hi precipités; Entrava rebent
 com un llamp i demanava que em mostressin el millor en
 el gènere. Jo volia protestar, Sbl em feia cellor amb un somriure

autòritari.

12
- M'a cagar i a esufer. Boniqueta Linda.

Així: que entrava en una botiga, com quan entrava en un restaurant, els ^{empleats} dependents corrien a servir-lo com si no hi hagués cap més client. De fet l'oncle Ramon era el ^{més bo} ~~més bo~~ dels clients, triava sempre el millor peixe, pagava sense regatejar. De tot el que ^{adquiria} ~~comprava~~ per a qui me'n feia triar un altre per a la meua germana Helena. Havia venut a fer una entrega de paquets, l'oncle traginava el violoncel i jo la resta. Helena protesta Tava dels presents de l'oncle. Ni ella ni jo no teníem accions vestimentàries o accessoris. La generositat de l'oncle més ariat ens feia sofrir per que a casa, la mare seguia estalviant-ho tot i la generositat ~~generositat~~ de l'oncle que ^{no} adobaven ni al·lucien pens les estretors de casa.

una ^{detall} ~~cosa~~ que posava nerviosos tota la família és que l'oncle Ramon volia fer-me la manicura. La mare m'ho havia ensenyat

a dur les ulls netes i pura. Tots aquells preparatius de p' ¹³
 oncle i l'aigua tèbia, el sub'expresial ^{les les tiorretes de la llina, el ríngoll} dels fluxons del desenvolent
 i del Verriis posaven tota la família fore de poll ~~de p'p'p'p'p'~~
 L'operació ~~se~~ havia de fer ^{se} quan el pare no ~~hi~~ era ^{a casa} perquè
~~aquella~~ ell havia esclatat. "Ei w'hte oncle està carregat de
 punyetes" solia dir amb cert de p'p'p'p'p'. "Com se veu que ~~tots~~
 li poren" "Es un ^{h'ia} total ~~compromissos~~" "Es un nyèbit" ~~un ^{malalherana} ~~malalherana~~ ^{h'ia} ~~h'ia~~~~
 heur a bonito"

El pare per evitar de trobar-se amb l'oncle s'estava molt poca
 casa i si s'hi estava ^{es} tant en el seu estudi i'n no sortia més
 que pel anar al carrer o quan l'oncle se n'havia anat de casa.

L'oncle no semblava adonar-se'n. Estimava la seva germana
 Neus més que a cap altre dels seus germans i a qui incurren,
 més abluent oncs per a tota la nebrada plegada. L'oncle
 rebent vivie a Girona i tenia també fills però l'oncle
 Ramon no els estimava tan com els fills de la seva

la meua germana amb ulls de xai degollat. Però no anava
 mes elluy. L'oncle Ramon estava vergonyós i indignat d'unes
 senyoretas que tant Helena com jo ens complaquessem amb aquestos
 innocents ^{amorosos} ~~decentiments~~. Amb en Sornbas, amb en Laplana que
 eren els meus seguidors hi estava ensabiadíssim, vèlia esco-
 metre'ls i dir-los en quatre de presques. Per a fea no ho fes
 veig haver de fugir-ne i evitar les passejades amunt i avall
 d'aquelles voltes per ~~la~~ Grup m. de Sagava ve ^{grauosament} ~~estig~~ malisar ~~no~~
 uns anys més tard en el seu elctre Hel i Calobre

L'oncle Ramon a pve a pve es convertia en director de la
 familia i tot en sofriem. Quan ⁽²⁾ se'n va anar a evitar
 (1) per ordre del seu govern ⁽³⁾ les principals capitals d'Europa, tots
 vam respirar més de fust. El pare ve treballar per
 si tornava i recomençava a ficar el nas en tots els
 assumptes de la familia a manar en ^{meus veritats} ~~el~~ ^{meu} ~~veul~~ i en

les meves orxles li fotoria una ^{empenta} empenta i el fotaria 6

ereses avall. El pare era un home paucic però quan
feia sortir de ^{polleguera} ~~polleguera~~ es convertia en
perdia la paciència ^{salva} ~~salva~~ ^{l'almogàver} - ^{frases de} ~~frases de~~ ^{vençut}

Diego Ruiz dedicat al pare en una revista francesa després
de la publicació de "90!" ^{quan se li acabava la paciència}

El cert és que ^{no li costava gens eguerrre} ~~no li costava gens eguerrre~~ ^{al culpable} ~~al culpable~~ ^{a cops de penyó} ~~a cops de penyó~~ ^{real}
sevol que li fos una injustícia o una ^{prossoria} ~~prossoria~~ a una ^{de} ~~de
nosaltres Jo l'havia de veure uns anys més tant ^{apredifa} ~~apredifa~~~~

dos galifardeus a la Plaça d'Urquinaona just per l'any
d'ells en baixat del tramvia i havia sentit massa a veu;

El bo del cas és que va ^{clarar} ~~clarar~~ ^{cops de penyó} ~~cops de penyó~~ ^{al no al culpable} ~~al no al culpable~~ ^{sino al} ~~sino al
havia fet i els dos galifardeus, sense Formar-s'hi;~~

varen armar un gran escàndol. Vint anys ^{un d'aquells homes} ~~un d'aquells homes~~ ^{que} ~~que ^{havia} ~~havia ^{fet} ~~fet~~
semanes que havia passat. El pare va dir que ^{havia} ~~havia ^{fet} ~~fet~~~~~~~~

el sospite a la seva filla.
Si però no era jo, va dir el galifardeu que havia estat

era el meu company juria culpa hi tinc?

- La de fer-se amb gent grossera, i així saltar pè.

El Guardia va dir que ell era l'autoritat i que tots havien de callar. Si no ens duria els ~~quatre~~ quatre a la comissaria. De fet no hi havia gran cosa a dir. Els salifardeus se'n anaren botzimanant direcció Fontanella al pare i ^{sense comentari} direcció d'Almeria, els Gades ^{ja es} ~~sepa~~ ~~don dret~~ i s'ha ^{via} acabat el tripartit, desolviem.

L'antisipatia del pare envers l'oncle d'Amèrica era més gran. Era el germà de la seva dona i es creia en dret d'intervenir en els afers interns de la família Bertrana. El pare sabia que el ~~patrimoni~~ presumit de l'oncle no seguiria menyspreant-lo i ~~mentre ell~~ va quan l'oncle tornà i seguí per un temps fort de director de la família, el pare no ~~va~~ ~~va~~ a casa més que els mínims, més indispensables. La mare en sabia i sense dir a ningú el seu patiment estava sentint que l'oncle se'n tornés a Amèrica. El mateix em' esdevenia a mi, a la tieta i a Helena. ~~Ab el tripartit de~~

l'embarcament.

En un dels meus viatges a Barcelona per anar a prendre
le lliçó de violoncel a l'Acadèmia Hirnand, l'oncle Ramon ve
acompanyar-me. Havia fet portar enllà tot el seu equipat
de d'arranjament de l'avió ^{de qui no es veia on cor d'acordar-se} i per darrera vegada varem dinar
plegats al Restaurant d'Orient. Tots dos estarem violents i
tristos conevistos. Ell m'assegurà que m'estimava més
que a cap dels meus cosins o germanes tan petits seus com jo
mai no oblidaria el fill que havia sentit prop meu i
la benaurança d'aquelles anades a Barcelona tots dos plegats.
Em prometé que tornaria i que mai dels mai no
deixaria de pensar en mi. Jo era la seva Conquistita
Linda, la jove dels seus ulls i de les seves oïdes... Em ve
abraçar i besar llargament, em ve dir adieu amb la veu
enfartada i els ulls plens de llàgrimes.

A cui em sabia greu no poder participar als seus
 sentiments. No ^{patia de separar-me'n no} ~~desitjave~~ que torness (no l'auyovaria gens, Em
 recava la meua feda ingiata ^{sentia que} indiferencia. Cee que no
 vaig saber fingir. ^{ma pena que no sentia i a ell l'havia consolat} ~~lo~~ admirava i estimava el meu pare amb
 tole l'anima, Comprenia el seu ~~per~~ esperit ^{anticomercial} ~~practic~~ i el seu
 caracter somniador. Algu que gors dubtar de los penchets del pare
 far coar mi dels seus defectes d'home ~~per~~ impractic i bo no
 podria esser el meu amic. Decididament, l'ouel Ramon
 havia perdut la partida